

Streszczenie rozprawy doktorskiej

mgr Marek Wojnar

Idea imperialna jako element myśli ukraińskiego nacjonalizmu integralnego doby międzywojennej

Promotor: prof. dr hab. Andrzej Nowak

Data przygotowania streszczenia: 11 czerwca 2019 r.

Nacjonalizm był nurtem ukraińskiej myśli politycznej oraz ruchem politycznym, którego wpływ na historię ziem ukraińskich trudno przecenić. Świadectwem tego są współczesne żywiołowe debaty toczone przez historyków. Jednym z pól sporu jest specyfika myśli politycznej ukraińskiego nacjonalizmu. Niektórzy badacze wskazują na jej pokrewieństwo z nacjonalizmami wyzwolenческими, inni argumentują, że można ją należycie zrozumieć dzięki pojęciu nacjonalizmu integralnego, jeszcze inni widzą ją w perspektywie faszyzmu (*generic fascism*). Niniejsza praca jest próbą zabrania głosu w tych dyskusjach. Zgadzając się z tymi badaczami, którzy wykorzystują teoretyczny model nacjonalizmu integralnego, sięgnąłem do dorobku współczesnej imperiologii, próbując pokazać, że myśl części ukraińskich środowisk nacjonalistycznych (Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów, Jurija Łypy), posiadała wymiar nie tylko narodowy, lecz również imperialny.

W myśli powyższych środowisk i postaci postulat niezależności łączył się z dążeniem do regionalnej, a niekiedy nawet kontynentalnej dominacji. Idea imperialna OUN posiadała wektor wschodni. Twórcy myśli politycznej OUN postulowali stworzenie w oparciu o wyolbrzymione terytorium narodowe Ukrainy granicach od Sanu po Kaukaz, a niekiedy nawet od Wisły po Wołgę. W ten sposób Ukraina uzyskiwałaby przewagę nad ograniczoną do terenów etnicznych Polską. Następnym krokiem była idea „frontu narodów zniewolonych”. Działacze OUN propagowali osłabienie lub rozbięcie imperium rosyjskiego poprzez powołanie szeregu państw „narodów zniewolonych”. W poglądach bardziej radykalnych działaczy Rosja miała zostać ograniczona do ziem Carstwa Moskiewskiego z 1552 r., a Ukraina stać się najważniejszym graczem w Eurazji. Działacze OUN przewidywali również zdominowanie terenów Azji Centralnej i Dalekiego Wschodu Rosji, gdzie na przełomie XIX i XX w. w następstwie procesów kolonizacyjnych trafiła znaczna liczba emigrantów z guberni ukraińskich.

Koncepcja imperialna wychowanego w Odessie Jurija Łypy łączyła się z południem. Łypa był przekonany, że tragedię ukraińskiej historii stanowiło wieczne balansowanie między Wschodem, a Zachodem. Z tego powodu propagował stworzenie lokalnego czarnomorskiego imperium hegemonicznego pod przewodnictwem Ukrainy, w którego skład wchodziłaby również Białoruś, Turcja, Bułgaria, Zjednoczony Kaukaz oraz Idel-Ural. Wpływy tego imperium sięgałyby Jugosławii i Iranu. Biorąc pod uwagę, że Łypa podobnie jak działacze OUN propagował „podział Rosji” i zdominowanie państwa moskiewskiego przez Ukrainę, ta ostatnia stawałaby się najsilniejszym państwem Europy Wschodniej.

Marek Wojnar

Summary of doctoral dissertation

mgr Marek Wojnar

The imperial idea in the thought of Ukrainian integral nationalism of the Interwar Period.

Advisor: prof. dr hab. Andrzej Nowak

Date of summary: 13 June 2019

Nationalism was a current of Ukrainian political thought and a political movement which influenced the history of Ukrainian lands in a scale that cannot be overestimated. This is proved by the dynamic debates currently held by historians. One of the fields of dispute is the specificity of political thought of Ukrainian nationalism. Some researchers point to its relationship with liberation nationalisms, others argue that it can be properly understood by the concept of integral nationalism, yet others see it in the perspective of fascism (generic fascism). This work is also an attempt to contribute to these discussions. It agrees with those researchers who use the theoretical model of integral nationalism. I have referred to the works of modern imperiology, trying to show that the thought of some Ukrainian nationalist circles (the Organization of Ukrainian Nationalists, Yurii Lypa) was not only national but also imperial.

The political thought of Ukrainian integral nationalism assumed not only the creation of its own independent state. In the minds of the OUN activists and Yurii Lypa, the postulate of independence was connected with the postulate of regional and sometimes even continental domination. The OUN imperial idea had its eastern vector. The creators of OUN's political thought advocated for the creation of a Ukrainian state based on extended national territorial boundaries from the river San to the Caucasus and sometimes even from the rivers Vistula to Volga. In this way, Ukraine would gain an advantage over Poland which was limited to its ethnic territories. OUN activists advocated for the weakening or disintegration of the Russian Empire by creating a number of countries of "enslaved nations". In the view of more radical activists, Russia was to be confined to the lands of the Moscow Tsardom of 1552, and Ukraine should become the most important player in Eurasia. OUN activists also thought about dominating the areas of Central Asia and the Far East of Russia, which became the destinations for a large number of migrants from Ukrainian governorates during the colonizing processes at the turn of the 19th and 20th centuries.

The imperial concepts of the Odessa-raised Yurii Lypa were connected with the south. Lypa was convinced that the tragedy of the Ukrainian history was its constant balancing between the East and the West. Because of that, he promoted the creation of a local hegemonic Black Sea empire under the leadership of Ukraine, which would also include Belarus, Turkey, Bulgaria, the United Caucasus and Idel-Ural. The influence of this empire should reach Yugoslavia and Iran. Lypa, just like OUN activists, propagated the "division of Russia" and a Moscow state dominated by Ukraine which would effectively become the strongest country in Eastern Europe.

